

Vypracovala: Martina V.

Pamětnice: Zpovídanou osobou je 67letá paní, žijící v Praze.

Když teď někdo řekne slovo normalizace, tak jakou konkrétní událost nebo vzpomínku si vybavíš?

No já budu asi úplně atypická, protože vlastně začátek sedmdesátých let byl nejhezčím obdobím mého života, protože jsem se vdala za člověka, kterého jsem měla moc ráda, a za rok se mi narodil syn, takže to byla velice radostná událost a tím pádem všechny politické věci okolo mě začaly jít trochu bokem. Ne trochu, spíš víc než míň, protože jsem i vypadla z pracovního procesu. Byla jsem na mateřské dovolené a prožívala jsem krásný období a to co se dělo na ulicích mě trochu míjelo. Proto je pro mě normalizace vlastně šťastný období života. Asi jsem jedna z mála, já to uznávám, ale já jsem nikdy nebyla příliš politickej agitátor ať už zprava nebo zleva. Davové scény jsem neměla nikdy ráda. Ani duševně ani fyzicky.

Normalizaci úplně primárně předcházela příjezd ruských tanků do Prahy. K tomu máš nějaké konkrétní vzpomínky?

Tam mám taky vzpomínky rozmazaný, nebo ani ne tak rozmazaný jako trochu přenesený, protože když se to toho 21. srpna stalo, tak já jsem byla s kolegyněma na dovolené v Bulharsku. Tam jsme byly až přibližně do 4. září a to, co se stalo v Československu, jsme se dozvěděly až od dalších Čechů, kteří tam měli tranzistorové rádio a slyšeli to v českých zprávách. Samozřejmě v té chvíli nám bylo, jako když nás poleje. Měli jsme strach o rodiče, o sourozence a o příbuzné, protože jsme nevěděly, co se děje. Když jsme se konečně vrátily prvním vlakem, který se dostal až do Prahy. V tu chvíli už bylo po tom nejhorším. Všechny jednotky s tanky se stáhly na okraje Prahy. Když jsem potom šla do práce, tak jsem viděla jen zurážený chodníky a vytrhané dlažební kostky. To nejhorší, ten první náraz, jsme prožily až vlastně dodatečně jenom v těch zprávách. Bylo to hrozné, protože jsme nevěděli, co se děje. A dodatečně to pro nás bylo nesmírné zklamání, protože lidé, národy a hlavně jejich představitelé, kteří se vydávali za naše přátele, dokázali udělat tohle. To pro nás bylo těžké zklamání.

*Kdyby s vámi v tom Bulharsku nebyli jiní Češi, tak byste se o tom nedozvěděly?
To se to tam nijak neprojevovalo?*

Ne, vůbec. Akorát, když jsme jely vlakem zpět do Čech přes Jugoslávii, tak tam nás Jugoslávci nesmírně podporovali a jelikož věděli, že je to vlak s Čechy, kteří se vrací domů, tak se tam snažili přinést i nějaké věci a potraviny, protože taky samozřejmě nevěděli. Všechno to bylo takové hodně emotivní...

Měla jsi někdy pocit, že se v roce 1968 ten režim zvolnil, zrušila se cenzura, točilo se víc filmů a tak?

No, asi se to projevovalo, ale tím že jsem měla malé dítě, tak byla kultura až to poslední. Už tak jsem většinou padala únavou, protože jsem svoje děti chtěla oblékat po svém, a proto jsem jim oblečení šila. Nechtěla jsem, aby měly takové to tuctové oblečení, a díky tomu jsem i ušetřila. Protože mateřská nikdy nebyla žádný velký zázrak. Rodinu živila více méně jedna výplata.

Za zmínku by stála rozhodně i Spartakiáda, protože pro dnešní generaci je to podle mě něco nepředstavitelného. Tolik lidí na jednom místě a všichni dělali to stejné a snaží se u toho vypadat všichni stejně. To muselo být strašně těžké.

No, ani tak těžké to vlastně nebylo. Je fakt, že jsem cvičila na dvou Spartakiádách. Na jedné jako malá holka a na druhé jako skoro dospělá. Přibližně rok předem se začalo nacvičovat a byly různé secvičné a až potom se vybírali ti, co opravdu půjdou cvičit na Strahov. To znamená, že nacvičovalo daleko víc lidí, než kteří se tam nakonec dostali.

No jako žákyni mě to bavilo, protože to bylo nějaké cvičení s lavičkami. Hop sem, hop tam. My jsme z toho měli vlastně legraci a ten pohyb byl dost přirozený, takže nám to nevadilo. A potom na tom Strahově to byl zážitek. My jsme ještě tehdy nepatřili k Praze, i když jsme byli za bukem. Dneska už to Praha je.

A přišlo se tam podívat hodně diváků?

Ano, dokonce i na ty zkoušky, které byly veřejné, se chodilo koukat dost lidí. Já si dokonce pamatuju, že jsem s tátou na takovéhle zkoušce byla. Myslím, že cvičili svazarmovci a vojáci. Musím uznat, že ti vojáci měli to cvičení opravdu náročné a až v dospělosti jsem se dozvěděla, že si jich tam pár přivodilo těžké úrazy a že se z těch kluků stali páteřáci. To je bohužel poznamenání na celý život, a nebo změna celého života. Ale pro mě jako pro divačku to byl nesmírný zážitek. Hlavně to spoustu lidí donutilo k pohybu, protože tam byla spousta lidí, kteří by se za normálních okolností nehýbali.

A co třeba 1. Máj?

Tenhle svátek jsem vnímala pozitivně spíš jako dítě a to dlouhé čekání před samotným průvodem jsem si krátila, jako spoustu dětí, zpěvem, tancem a různými družbami s okolními dětmi. Akorát snad jednou jsem se dostala do konfliktu. Zrovna ten rok, byla ještě v květnu zima, a proto jsme měli kabáty a čepice a nedopatřením nás zařadili do toho „oddílu“ žižkovských žen, ačkoliv jsme ze Žižkova vůbec nebyli. Jedna paní mi velmi razantně řekla, že takhle žižkovská žena teda vypadat nemůže a místo čepice jsem dostala na hlavu červený šátek. Jako dospělá už jsem se tomu spíš vyhýbala, protože už jsem měla rodinu a měla jsem zájem na tom, aby fungovala.

A jak jste slavili Vánoce? Byl v tom nějaký zásadní rozdíl oproti dnešku?

Pro mě asi ani tak moc ne. Já jsem měla Vánoce od dětství moc ráda. A způsob, jakým jsme slavili my Vánoce, když jsem byla malá, jsem se snažila přenést i do své rodiny. A jelikož jsme byli a jsme rodina ateistů, tak jsme na půlnoční mši nikdy nechodili, i když teď mám pocit, že je to teď velká móda, protože i lidé, kteří do kostela za celý rok nevstrčí špičku nosu, tak to o Vánocích prožívají. Já si třeba pustím Vánoční mši od Ryby a jsem spokojená.

To já si z různých vyprávění představím ty fronty na banány před Mikulášem.

Jo, to je pravda, fronty se stály i na mandarinky, ale já jsem vždycky byla takový člověk, který se tomu vyhýbal, jak mohl.

Máš někdy pocit, že by něco z toho minulého režimu stálo zachovat?

Já si myslím, že po té takzvané revoluci se šmahem bourá všechno. Ať dobré nebo špatné. Samozřejmě toho špatného bylo hodně a chápu lidi, kteří byli tím režimem postižení, že mají v sobě tu zlobu ještě dnes. Uznávám, že jich nebylo málo, kterým se změnil život k horšímu, ale potom jsou i lidé, kteří toho zneužívají.

Závěr:

Z tohoto rozhovoru jsem si odnesla mnoho zajímavých vzpomínek mé babičky, které bych se od někoho jiného těžko dozvěděla. A dokonce jsem i zjistil, že téma, které jsem s ní probírala, ji není úplně lhostejné, a proto jsem viděla slzy na jejích tvářích. Je vidět, že pořád

nepřenesla přes srdce křivdu, která se stala všem Čechům a Slovákům v roce 1968. To se potvrdilo při jejím vyprávění o tom, jak byla moc zklamaná.

Bylo neuvěřitelně zajímavé, jak dobu normalizace, ale vlastně celého socialismu, prožíval někdo, kdo o politiku nejevil skoro zájem. Takzvaný člověk ze šedé zóny.

Byl trochu paradox, že každého normálně slyším na dobu komunismu nadávat a tentokrát to tak vůbec nebylo. Babička se s tím režimem zdála být smířená. Neřekla o něm nic špatného a říkala, že to byly nejlepší roky jejího života. Samozřejmě ne kvůli samotné politické situaci, ale kvůli šťastným událostem, které se jí zrovna děly.

Samotný rozhovor jsem si moc užila, dozvěděla jsem se spoustu nových poznatků a získala jsem zase jiný pohled na věc.